

ISBURĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ANUL II.

98

No. 44

SUMARUL:

- E. Lovinescu* Alexandru Macedonski (IV)
Marcel N. Romanescu : Copilărie, haină albă...
V. Al. Jean Nodul Gordian
(comedie într'un act,
text integral).

CRONICI:

- E. Lovinescu* : Teatrul Național, NODUL
GORDIAN, de *V. Al. Jean*.

Editura ALCALAY & Co.

Apare Sâmbăta

UN LEU

A APARUT

L. REBREANU

ION

ROMAN

Volumul I: GLASUL PĂMANTULUI

Volumul II: GLASUL IUBIRII

Editura **ALCALAY & Co.**

SBURATORUL

REVISTA SĂPTĂMĂNALĂ LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

COLABORATORI:

F. Aderca, Gh. Brăescu, Ion Buzdugan, Luca Ion Caragiade, Al. Cazaban, G. Cair, Gh. Cornea, Maria Cunțan, Ludovic Dăuș, N. Davidescu, V. Demetrius, A. Dominic, Alexis V. Draculea, Victor Eftimiu, Elena Farago, Ion Săn-Giorgiu, Ion Al. George, Otilia Ghibu, I. Gorun, G. Gregorian, M. Iorgulescu, Ignotus, D. Iov, E. Lovinescu, M. Lungeanu, N. Mihăescu-Nigrim, Virgiliu Moscovici, A. Moșoiu, Constanța Marino-Moscu, A. Măndru, Liviu Marian, Claudia Mișlian, Corneliu Moldovanu, G. Murnu, D. Nanu, C. Nari, Ramiro Ortiz, Maria Pamfile, Hortensia Papadat-Bengescu, M. Pașcanu, I. Peltz, Ion Pillat, Al. Popescu-Telega, Dragoș Protopopescu, I. Petrovici, Al. Rally, L. Rebreanu, Eugen Reigis, Marcel N. Romanescu, G. Rotică, Al. Terziman, H. Sanielevici, Alexandrina Scurtu, F. Șirato, G. Silviu, Barbu Sojacoju, Al. T. Stamatiad, G. Stratulat, Caton Theodorian, A. Toma, Ada Umbră, T. Vianu, I. C. Vissarion.

ABONAMENTE:

UN AN LEI 50 — ȘASE LUNI LEI 30

Pentru învățători, profeși și studenți

UN AN LEI 40

PREȚUL UNUI EXEMPLAR 1 LEU

SBURATORUL se găsește de vânzare la toate librăriile și chioșcurile de ziare din România Mare

Abonamentele se primesc la *Librăria Alcalay & Co.* și la administrația revistei.

Administrația: Strada Sărindar No. 14

— BUCUREȘTI —

Manuscrisele, corespondența și schimbul se vor trimite pe adresa d-lui E. Lovinescu, Câmpineanu, 40

SBURĂTORUL

REVISTA LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

Director : E. LOVINESCU

ALEXANDRU MACEDONSKI

— SFÂRȘIT —

IV

Fixând axa poeziei lui Macedonski în sentimentul unei nemulțumiri strict personale, ar fi nedrept de ne-am scoate dovezile numai din producția lui minoră. *Psalmii* sau *Noaptea de Martie*, *Tu ce ai a naste* sau *Noaptea de Ianuarie* atârnă puțin în opera poetului. Pentru a fi incontestabilă, axa trebuie să treacă și prin *Noaptea de Mai*, prin *Stepă* și prin *Noaptea de Decembrie*.

Macedonski a fost puțin sensibil față de natură. N'a cântat-o dintr'o emoție unică ci numai prin descripții impresioniste : *Bucolica undă*, *Sub fânze* sau *Naiada* sunt mici piesagii erotizate ; *Zi de iarnă* procedează dintr'o inspirație satirică ; *Pe balta clară* e un pretext al unei vagi stări sufletești ; toate celelalte sunt numai notațiuni grațioase. Pentru un astfel de poet limitat la senzație, *Noaptea de Mai* reprezintă, în adevăr, nu numai o fericită invocare a unei naturi balsamice și pure, cu o gradație abilă și cu o limpede viziune clasică :

*Pe jghiabul verde al cișmelei un faun rustic c'o naiadă
S'a prins de vorbe și de glume sub licăririle de cer.*

*Pe dealuri clasice s'arată fecioare în cămăși de in
Ce'n mâni cu amforele goale își umplu ochii de senin
Și printr-a serei lăcrimare de ametiste și opale
Anacreon renalță vocea, dialoghiază Teocrit.*

ci și o stare emotivă aproape unică.

Ascensiunea sufletească a poetului nu pornește însă dintr'un sentiment dezinteresat ; admirația nu e pur contemplativă. Natura e refugiul trecător al unei nemulțumiri :

*Iubirea și prietenia dacă-au ajuns zădărnice
Și dacă ura și trădarea vor predomini în vecinicie
Venii : privighetoarea cântă și liliacul e'nflorit.*

Sau :

*E Mai și încă mă simt tânăr sub înălțimea înstelată
Trecu tálazul dușmăniei cu groaza lui de nedescris,*

*La fund se duse iar gunoiul ce înălțase o secundă
 Și stâncă tot rămase stâncă și unda tot rămase undă,
 Trecu talazul dușmăniei cu groaza lui de nedescris
 Se lumină întinsa noapte de poleieli mângâietoare,
 Și astăzi e parfum de roze și cântec de privighetoare.*

Poetul nu se înalță în lumea senină a poeziei și emoției de cât rar și rupându-se cu greutate din lianele unei vieți «de jalnică nevroză», de «ură și trădare», de «dușmănie».

Entuziasmul este altoit pe acelaș fond de nemulțumire și pe aceeaș concepție mărunț pesimistă a unei lumi de vrajbă și de persecuție.

* * *

În *Stepa* sentimentul unei vieți libere, în mijlocul naturii sălbatice și sub unicul pinten al instinctului, este real. Poezia pornește dintr'un individualism, care ar fi putut da o consistență inspirației macedonskiene, dacă ar fi fost mai statornic și dacă n'ar fi izvorit dintr'un egotism întinat:

*In picioare calc trecutul, corp și suflet mă cufund,
 Uit o viață amărită de ultragii sângeroase.*

sau: BCU Cluj / Central University Library Cluj

...Și se uită, și se uită mizerabilul destin

La bază e deci aceeaș revoltă împotriva unei vieți de «ultragii». Evadarea poetului nu se face, de altfel, în domeniul spiritual ci în domeniul unei libertăți pur fizice în mijlocul stepei, unde:

Melancolică, te-așteaptă fidanțata pe confine

Nimicită o vei ține sub triumful masculin

cu o acea scurtă evocare a posesiunii brutale—singura notă ce revine stăruitor în poezia anti-sentimentală a lui Macedonski.

* * *

Alături de *Noaptea de Mai* poate sta și *Noaptea de Decembrie*... E o concepție fără noutate, susținută printr'o lungă încordare și realizată printr'un fast de imagini prea oriental.

În viziunea unei Mece ceși îndepărtează zidurile dinaintea emirului dornic de a o ajunge, vedem tragedia idealului în veci neatins. Limitată aci, poezia s'ar fi oprit în lumea contemplației senine și impersonale. Alături însă de Emirul idealist ce nu intră nici odată în Meca, poetul imaginează și un drumeț «pocit și șchiop» ce intră în Meca, apucând pe căi cotite:

*Și vede pe-o iasmă că-l trece sub poartă,
Pe când șovăește cămila ce-l poartă...
Ș'n Meca străbate drumelul pocit,
Plecat, schiop și searbăd pe drumul cotit—
Pe când șovăește cămila ce'l poartă*

Ce fel de „ideal“ poate fi însă o Mecă, în care intră „o iasmă“ pe drumuri piezișe? De sigur, nu un ideal spiritual, ci un ideal mărunț, mărginit la bucuriile vieții. Numai acolo se poate ajunge și pe căi cotite; unde nu intră cei mari și drepti, intră piticii prin mijloace abile. Concepția poeziei este deci micșorată. În aripa ei atârână plumbul aceleași nemulțumiri împotriva celor ce reușesc în viață; e o revoltă meschină și fără valoare poetică.

* * *

Prin această analiză ce nu s'a oprit numai la producția minoră a poetului ci a trecut și la cele câteva poezii construite organic, ajungem la convingerea definitivă că *revolta* este elementul generator al întregii poezii macedonskiene. Revolta lui nu are însă nimic comun cu revolta lui Eminescu sau Byron;—e o revoltă disolvată în tânguiri împotriva „tâmpitei burghezii“, a contemporanilor „ingrați“, sau a unei conspirații universale. Prin această obsesiune a persecuției, poezia lui Macedonski, e *paranoică*. Rămânând la vechea concepție romantică—agravată încă—a poetului—profet cu drepturi nediscutate, Macedonski nu se putea simți decât străin într'o societate clădită pe alte principii. Neînțezat cu nici una din calitățile omului pozitiv, el nu putea fi de cât un inactual. În loc să-și primească soarta cu resemnare, mulțumindu-se cu lumea creațiunii poetice, a devenit un revoltat social, fără avânt și amploare. Și-a pus astfel realele lui calități artistice în serviciul unui sentiment steril și antipoetic. Poezia lui va suferi deci de pe urma acestei degradări.

E. LOVINESCU

IN CURÂND VA APARE DE

E. LOVINESCU

CRITICE

V o l . V .

Editura ALCALAY

Copilărie, haină albă...

Copilărie, haină albă și curată,
Cum te-am purtat, nesocotiți, printre hățișuri,
Când zarea limpede se deschidea brăzdată
De văi și luminișuri.

Copilărie, spumă de zăpadă,
Ți-am tertelit albeața prin noroi.
O, unde ți-este Domnul să ne vadă!
Te-am sfâșiat în vifor, te-am ciuruit de ploi.

Cum te-am pierdut noi, sdreanță după sdreanță,
Și cum te-am agățat prin mărăcini.
Cu fiecare sdreanță rupeam câte-o speranță;
Și praf noi te-am lăsat în vârt de spini.

Cu răsul nostru cinic cât te-am făcut să'nduri!
Te-am smuls, fără rușine, de pe noi.
Azi trupurile noastre le-ascundem prin păduri:
Suntem urâți și suntem mici și suntem goi.

Și dacă rătăcim prin mărăcini
Să-ți strângem sdrențele — ce nu mai sânt, —
Ne sângerează mâinile de spini,
Căci sdrențele sburate-au fost de vânt.

O, unde ți-este Domnul să ne vadă
Cum băjbăim nevoluici prin hățișuri!
Și pentru cine-atâtea luminișuri?
...Copilărie, haină de zăpadă!

NODUL GORDIAN

— COMEDIE INTR'UN ACT —

SCENA I.

(Acțiunea se petrece în localul unei circumscripții.—Cabinetul Comisarului.—Mobilierul obișnuit: Un birou, o canapea de piele ordinară, câteva scaune, un telefon de perete, portretul Regelui și Reginei, portretul Prefectului de Poliție, ordonanțe, circulări, etc.—La ridicarea cortinei comisarul Tiberie Popescu pe scaun la biroul său, iar înaintea biroului, punând tamponul pe hârtiile rezolvate, Tănase sergentul secției.

Tiberie. Tănase! Unde e Weiss!

Tănase. E în arest, Domnule Comisar.

Tiberie. Adu-l încoace! Urgent!

Tănase. Gata, Domnule Șef (*deschide ușa și strigă*) No. 3405, înaintează pe Weiss! (*se aude în culise*) „Mișcăăăă” (Tănase ese).

SCENA II.

Tiberie. (*frecându-și mâinele*) Așa! Două cuvinte cu amicul... ca să î fac toaleta și pe urmă (*respirând prelung*)... să văd și de mine! (*intră Weiss: Tipul obișnuit al negustorului șiret și trecut prin multe în viață*).

Tiberie. Ei! ți ai scris declarația?

Weiss. (*plecându-se*) Da, Domnule șef.

Tiberie. Va să zică așa merge?..

Weiss. Cum?.. Vă rog?..

Tiberie. Miia de kilograme... la d-ta e numai 500 și plumbul dela greutate lipsă! Umbli cu măsuri false!

Weiss. Cine spune asta?

Tiberie. Cine? Subscrisul care te-a prins. Când o să isprăviți cu banditismele astea?

Weiss. Eu nu știu nimic... Eu dormeam... Să spu^e băiatul care a vândut.

Tiberie. Se duce un nenorocit care Dumnezeu știe cum a încropit câțiva gologani... vreo văduvă săracă... să cumpere 1000 Kgr. lemne, și d-ta îi dai cinci sute!

Weiss. (*lingușitor*) Domnule Comisar! Pot să vorbesc și eu?

Tiberie. Ce să mai vorbești?

Weiss. Dv. sunteți mai tânări! Vă rog luați informații despre Weiss! Să vă spu^e fostul comisar Zamfir! Am lucrat cu D-lui ani de zile! O viață de om! N'a pierdut nimic... Pot să zic... din contra! Așa un om de considerație! D-lui are deja două perechi de case și o prăvălioară! Are o stimă pentru mine! Vă rog luați informații. Dacă o spune D-l Zamfir că sunt vinovat.. primesc orice.

Tiberie. (*dând cu pumnul în masă*) Destul! Eu văd ce e scris aici, ce spune căruțașul, martorii și câte lemne am găsit. Asta e escrocherie. Am să te înaintez arestat. Țipă o lume! Trebuie un exemplu!

Weiss. (*zâmbind*) Eu?.. Weiss arestat?

Tiberie. Ce? Te miri? Nu ți s'a mai întâmplat?

Weiss. Nu! (*sigur*)... și nici nu cred să mi se întâmple!

Tiberie. Ești și obraznic? Bine!. Bine!.. Las'că te potrivesc eu. Ai iscălit declarația?

Weiss. Pofțiți!

Tiberie. (*visează declarația*) Așa! Bun! La dosar!

Weiss. (*dulceag*) D-le comisar! Gândiți-vă că distrugeți o viață de negustor. Așa o firmă ca a mea merge întotdeauna pe încredere! Când o vedea lumea că sunt arestat pentru măsuri false... unde o să mai am eu o clientelă după meritul meu, care servesc aici de peste 20 ani.

(*întinde un plic*) Vă rog să vizăți!

Tiberie. Ce?

Weiss. Mai am o declarație! Citiți-o și p'asta!

Tiberie. (*deschide plicul și vede 3000 lei în hârtie monetă, șovăind*) Bani? îmi oferi bani. Eram sigur! Nu v'ați mai schimbat! Să vrea omul.. și nu poate să scape de voi! E teribil!

BCU Cluj / Central University Library Cluj
SCENA III.

(*întră subcomisarul Rădulescu cu un teanc de procese verbale. Vrea să le așeze pe birou, dar văzând plicul se oprește, zâmbind și tușește ușor.*)

(*schimbând brusc tonul*) Weiss!

Tiberie.

Weiss. Pofțim?

Tiberie. Ce e asta? Mită?

Weiss. (*uitându-se disperat spre Rădulescu*) Nu e mită...

E ghinion!

Tiberie. De ce e ghinion?

Weiss. Pentrucă... așa s'a văzut!

Tiberie. (*indignat*) Mită... prin urmare?

Weiss. Am spus eu că e mită? Așa un curaj cine ar avea?

Tiberie. Dar atunci ce e? Explică-te! Uite! D-l Rădulescu e curios să audă!

Weiss. (*incurcat*) Este așa... O politetă! Când a venit sergentul de m'a ridicat, eu mi-am zis: Mă chiamă d-l șef. Ce e azi! Crăciunul! Te duci la o așa zi mare cu mâna goală? Nu-i frumos! Am trăit și eu în lume și știu să mă port.

Tiberie. (*ironic*) Va să zică nu e mită?

Weiss. Par'că trebuie să fie? De ce să fie?

Tiberie. (*furios*) Ah, banditul! Cu cine ai crezut că ai a face?

Weiss. (*insinuant*) D-le șef!.. Vă rog să fiți inteligent!

Tiberie. Bine!.. Bine!.. În fond, de ce ași fi supărat?

Te înaintez cu actele și banii la Prefectură.

- Weiss.** Cum? Refuzați serios?
Tiberie. Să taci! Să taci, tâlharule, că mă bagi în păcat! Rădulescule?
 Agață!! Agață!! La uscătoare!
Rădulescu. (*politicos*) Vă rog... d-le Weiss!
Weiss. D-le șef!?
Tiberie. (*strigând*) Gura!!
Weiss. Vă rog să mă mai chemați odată.
Rădulescu. Pofțiți dincolo, d-le Weiss! Pofțiți dincolo!
Tiberie. Eși!!! Mânăă!
Weiss. (*eșind*) Am avut ghinion!

SCENA IV.

(*Se aude gălăgie în culisă; intră apoi reclamantul Mandragiu însoțit de Tănase, care l ăine de mânecă. Mandragiu cu ghetete rupte, pline de noroi, pantalonii murdari, sumeși și îmbrăcat cu un pardesiu decolorat și pătat. Se observă cum îi clănțâne dinții de frig. Gâr-găvește ușor.*)

- Tiberie.** Ce e gălăgia asta?
Mandragiu. Lasă-mă, d-le, să intru!
Tănase. ...Păi... în halul ăsta?
Mandragiu. Așa... așa au venit timpurile!
Tiberie. Lasă-l Tănase! E reclamantul.
Mandragiu. Vă salut.
Tiberie. Ce mai vrei, d-le Mandragiu?
Mandragiu. Man... Mandragiu!!
Tiberie. Ei! Mandragiu...
Mandragiu. Ce să vreau, d-le șef? Să nu scape...
Tiberie. (*ironic*) Hm! și d-ta ce crezi? Scapă or nu?
Mandragiu. Eu... eu... eu știu că se poate! Am mai văzut.
Tiberie. Hm! Du-te acasă d-le! Ți-e frig!
Mandragiu. Sigur că mi-e! A... a... afurisit război... E România mare și se încălzește greu!
Tiberie. Am să dau ordiu la depozit să completeze miia, și să ți le trimeată—lemnele. Unde stai?
Mandragiu. (*clănțânind*) Dăn... Dăn... Dănciulescu al treilea, No. 8.
Tiberie. (*scrie*) Bine! Ei? Cum ai crezut d-ta că poate să scape, d-le Mandragiu?? D-ta ești un om inteligent.
Mandragiu. Da! Su.. sunt!
Tiberie. Un om desghețat!
Mandragiu. A... asta nu!! Poa... poate la primăvară!! Suntem nouă în casa, d-le Comisar!
Tiberie. Să fiți sănătoși.
Mandragiu. Cum... cum să nu fim! Mân... mâncăm în frig, lucrăm în frig... dormim în frig. Cura lui ăla...
Tiberie. A lui Kneip?
Mandragiu. Așa! D-le comisar luați măsuri să nu scape! Zău! De lângă noi în Dănciulescu.. a început să-i ducă pe chei.
Tiberie. La morgă?

Mandragiu. Unul câte unul! Vă rog!.. Să nu scape.

Tiberie. Weiss? Fii liniștit. De acum o să-l vezi la toamnă când s'o coace strugurii."

Mandragiu. Bine ar fi! (*intră Rădulescu*)

Tiberie. Ai cuvântul meu! O să bag groaza în ei.

Mandragiu. Și... și merită! Pă... Până acura am ars gardul casei... scaunele... dulapul, masa... și trei scânduri dela pat. Ce să faci? Eri noapte,.. dacă nu-mi trecea alta prin cap... muream! Am fost cu nevasta și cumnatul.. și am scos un pomișor din expoziție. Vă jur.

Rădulescu. (*dejenitor*) Asta să n'o mai faci.

Mandragiu. Ba.. ba am s'o fac! Ex.. Expoziție îmi trebuie mie? Să mă plimb prin ea... la vară? Mai ajung eu pân la vară?

Tiberie. Bine! Bine, d-le Mandragiu. S'a terminat. Lasă-ne că avem lucrări urgente de expediat și e Crăciunul. Stai și d-ta acasă de sărbători... ca omul!

Mandragiu. Stai.. când poți să stai. Eu trebuie să mă mișc. Vă rog... să nu scape.

Tiberie. Din mâna mea? Nici Dumnezeu nu-l scapă!

Mandragiu. Să nu-l văd liber... că l omor.

Tiberie. N'o să ai ocazie. Ziua bună, d-le Mandragiu.

Mandragiu. (*eșina*) Bu... bună... așa vine vorba! Vă salut.

BCU Cluj / Central SCENA IV. Library Cluj

(*Tiberie aprinde o țigară, se răstoarnă pe fotoliu fredonând: „Din Bucureșii până la Calafat”*)

Rădulescu. (*intrând*) Ești aspru, șefule! Li clănțane dinții.

Tiberie. (*ironic*) Ei, așa! Ți-e milă de el?

Rădulescu. Mi-e milă și de Dv. Vă csteniți acum de sărbători.. Dați-mi-l mie! Mă ocup eu de el!

Tiberie. Serios?

Rădulescu. Vă rog! Vă rog foarte mult.. Ar fi și drept!

Tiberie. Pentru ce?

Rădulescu. D-voastră aveți deja.. p'ăia cu alimente... cu mărfuri... cu de toate... Lăsați-mi p'ăștia cu lemnele.

Tiberie. (*fixându-l*) De ce ții atât de mult?

Rădulescu. (*incurcat*) Vreau să mă disting!

Tiberie. (*dându-i acte*) Poftim la micul parchet și distinge-te..

Rădulescu. (*jenat*) Aș fi vrut... să mă cunoască și comercianții... să mă introduc...

Tiberie. (*brusc*) Bine! Bine! o să mai vorbim altă dată. Ai vreme să te introduci! Ești tânăr... și n'ai greutate.

Rădulescu. (*Ese trist, ducând actele*)

SCENA VI.

Tănase. (*cu figura veselă, luminată*) D-le șef! A venit d-ra dela teatru.

Tiberie. (*fericit*) A... bravo! Bravo, Tănase! Să poftescă! Tănase fii atent! Să nu se întâmple...

Tănase. Nu se întâmplă, d-le șef.

SCENA VII.

(După ce face loc D-rei Murgulescu, Tănase se eclipsează cu multă delicatețe. D-ra Murgulescu.. îmbrăcată cochet, cu blană de astrahan, etolă, manșon. Tiberie o îmbrățișează)

Tiberie. (plin de admirație) Lolo! Pe zi ce trece ești mai frumoasă! Strălucești! Cu obrăjorii ăștia îmbujorați de ger... ești ca o păpușică...

Lolo. (tristă) Strălucesc? Așa și se pare?

Tiberie. De sigur.

Lolo. Ce bine mă cunoști!

Tiberie. Dar... ce ai tu?

Lolo. (ironic) Nimic! strălucesc!

Tiberie. Ce e cu tine? Nervoasă? Tocmai azi?

Lolo. La o zi mare? Nu-i așa? Nu se potrivește? Ar trebui să să fii veselă! Mi-a adus Moș Crăciun un cadou (isbucnind în plâns) M'a evacuat!

Tiberie. (uluit) Moș Crăciun?

Lolo. (suspînând) Am ajuns pe stradă.

Tiberie. Cum? Te a dat proprietarul afară?

Lolo. Și încă cum! Azi pe la 6 după ce m'a scos cu forța din apartament, a pus, lacăt, a lua cheia și mi a zis: „Acum, domnișoară, până mi-aduci chiria, poți să dormi unde vrei... In Cișmigiu... la autorități... unde poțtești.“ N'am avut curajul să mă opun, ca să nu bage vecinii de seamă. Și banii de chirie pe care și i-am dat eu?

Lolo. (simplu) I-am cheltuit!

Tiberie. Glumești Lolo! glumești!

Lolo. Crezi că-mi arde de glume?

Tiberie. Și eu care te așteptam cu atâta nerăbdare... care puneam atâtea speranțe pe seara asta ah! frumoasă surpriză! Lolo! Sunt un nenorocit! (exasperat) Mai strânge mâna, pentru numele lui Dumnezeu!

Lolo. Nu pot... Eu când am bani... cheltuesc.

Tiberie. Și când n'ai... tot așa!

Lolo. Tiberie! Dragă Tiberie, trebuie să mi găsește mii! Trebuie!

Tiberie. De unde? De unde dragă? Luna asta am cheltuit patru și leafa scontată.

Lolo. E posibil! Dar ce fac eu? Unde dorm? Cum scot notele, costumul? Măine seară joc în „Regina Siamului“ Am numai două replici... nu le știu nici pe alea, dar joc. (bate din picior) Sărbători sunt astea? Dacă n'aș ști cât mă iubești... m'aș omori.

Tiberie. Lolo! Ce vrei să fac Lolo! Să omor vreun bancher, să ies la răspântie!?

Lolo. (transfigurată, zărind colțul unei hârtii în plicul după masă) Tiberie! Uite banii! De ce zici că n'ai?

Tiberie. (spărit) Ce am făcut! Doamne Sfinte! Am uitat plicul pe birou.

- Lolo.** (*indignată*) Cum? Ai bani și nu vrei să mi dai?
- Tiberie.** (*energi*) Nu pune mâna, Lolo! Nu pune mâna. De banii ăștia, nu se atinge nimeni!
- Lolo.** Nici eu? De ce? Sunt de furat?
- Tiberie.** Mai rău.. Mai rău, Lolo! Mai grav! E corp delict. Mită!
- Lolo.** (*isbucind în râs*) Mită? Șiretule? Pe mine vrei să mă 'nșeli? Păi... dacă e mită... sunt ai tăi! E dreptul tău!
- Tiberie.** Nu! Nu! Nu glumi cu primejdia! (*disperat*) Ce ghinion! Cum dracu văzuși plicul?
- Lolo.** Ascultă, Tiberie! te rog să nu-mi faci mizerii! Sunt așa de iritată, că joacă nervii pe mine. Dacă până mâine nu plătesc, se află și râde toată trupa de mine. Judecă și tu. Pot să joc fără costum? Sunt într'o situație oribilă! Nu-ți mai spun, că mă bagă 'n friguri și ideia! Știi cât sunt de superstițioasă! Să n'am eu bani de Crăciun? O să-mi meargă rău tot anul! Piaza rea, Tiberie! Nu mă lăsa. E seara de Crăciun!!
- Tiberie.** (*cu hotărâre*) Nu! De aci nu ai să iei nici un ban.
- Lolo.** Pierdem vremea, Tiberie. Nu vrei să-mi dai? Imprumută-mi-i! Îți dau chitanță.
- Tiberie.** Ce chitanță? E corp delict.
- Lolo.** Adică cum?
- Tiberie.** Sunt banii Statului.
- Lolo.** (*bătând din picior*) Nu-i adevărat! Sunt ai tăi! Ție ți-a oferit!
- Tiberie.** Da! Mie! (*revoltat*) Dar nu-i pot primi!
- Lolo.** (*nedumirî*) De ce?
- Tiberie.** Mai întrebă? Mă oprește legea!
- Lolo.** (*se apropie de el și-l mângâie răzând*) Ascultă, Tiberie... De când e legea asta... ca să nu ia comisarii mită? E lege nouă?
- Tiberie.** (*își strânge copul în mâini zăpăcit*) Cum i-ai văzut, frate? Cum? Pusesem un proces-verbal deasupra.
- Lolo.** Am zărit colțul dela o mie. Ce? N'am drept să mă uit? (*se plimbă furioasă*) Vasă zică nu poți să-i primești, fiindcă te oprește legea... deși mă știi la ananghie! Frumos! (*își șterge lacrimile*) Mă pui pe mine pe aceeași treaptă cu legea! Ții mult la mine.. Ce e drept! Ah! săracu Verzotti! Nu era un om prea fin, dar mă respecta mult.
- Tiberie.** (*amărît*) Lolo! Te rog să nu mai pronunți numele grecului! Mă scoți din minți! Nu pot să fac nimic. Nu e chip! E un caz grav! Foarte grav!
- Lolo.** Mai grav ca al meu? Când am ajuns pe stradă... de sfințele sărbători? Nu vrei! Spune că nu vrei!
- Tiberie.** (*dezoltat*) Nu pot!
- Lolo.** Cât ți-a oferit individul?
- Tiberie.** 3000.
- Lolo.** (*impresionată*) Trei mii? Trebuie să fie un om cum se cade. Un om serios! Pentru ce l'ai adus aci? Ce a făcut?
- Tiberie.** Mai nimic! Vinde lemne cu măsuri falșe.

- Lolo.** Pe gerul ăsta ? Ah banditul ! Ah banditul ! (*revenind brusc*) Adică... cine știe ? Sunt multe de zis. O fi având copii... casă grea... om sărac.
- Tiberie.** Weiss ? Weiss e milionar !
- Lolo.** (*indiferentă*) Milionar ? Millionar ? Ei și dacă e milionar. Trebuie să fii cu atât mai prudent ! Chestia e și mai delicată ! (*tristă*) Ah, de ce n'am eu slujba ta !
- Tiberie.** Dragă... Ești absurdă.
- Lolo.** Nu ! Nu ! Nu sunt absurdă... Dar când văd bani... vreau și eu ! (*punând capul pe umărul lui*) Tiberie, te rog ! (*apărându-se*) Lolo !
- Tiberie.** Te rog să primești mită !
- Lolo.** Lasă-mă să-ți explic !
- Tiberie.** Nu-mi trebuie explicație !
- Lolo.** O să vezi că nu se poate ! Că trebuie un exemplu.
- Tiberie.** Știi că trebuie... Dar de ce să începi cu mine ? într-o afacere în care am și eu interes...
- Lolo.** Dacă nu mă lași să-ți povestesc... A ciupit dela un biet creștin... sărac prăpădit... Un lampagiu. Imi pare rău că nu e aici să-l vezi ! Să-l vezi pe bietu Mandragiu !
- Tiberie.** Ei și ? Dacă-l închizi pe Weiss ? Ii ține de cald lui Mandragiu ? Nici lui... Nici mie ! (*plânge*)
- Lolo.** Ah ! Doamne Sfinte, lacrimi, asta-mi lipsea. Crăciunul ! Sfintele sărbători cu bine... Frumoasă petrecere ! O minune !
- Tiberie.** Pe mine să știi că nu mă înșeli...
- Lolo.** Dar nu vreau să te'nșel ! Lasă-mă să-ți explic.
- Tiberie.** Nu ! Nu ! Nu-i adevărat că nu poți să primești ! Mi-aș pune capul ! De unde îmi dai tu mie... când îmi dai ? Ah iubești pe alta !
- Lolo.** Lolo .. Pot să jur în zece biserici... E vorba să nu aflu Prefectul... vreun Inspector...
- Tiberie.** Nu te cred ! Mă știi că nu sunt proastă.
- Lolo.** Știi !
- Tiberie.** Verzotti zicea că în toată diplomația... eu și Venizelos !
- Lolo.** Iar grecul ? Iar grecul ?
- Tiberie.** De unde vrei să aflu Prefectul ?
- Lolo.** Ah ! Văd că n'am încotro ! Trebuie să-ți spun chestia ?.. în ansamblu... Cum a fost. (*o sărută, apoi rugător*) Lolo ! Lolica mea ! N'avem noroc ! Intâmplarea... dracu... aghiută, și-a vărât coada ! Mototolul ăsta de Rădulescu... parlagiu ! a intrat peste noi grămadă tocmai când primeam plicul ! (*furioasă*) Imbecil ! Imbecil și rău crescut !
- Tiberie.** Iți jur ! Treci dincolo și întrebă-l. A văzut. A văzut plicul ! Înțelege ?
- Lolo.** (*tămurită*) A ! Bine ! ăsta e motivul adevărat ! De ce nu mi-ai spus dela început ? Bietul băiat ! Nu știa cum s'o încurce și de aceea îmi vorbea despre lege... exemplu. Ei ! acum ? Acum să vedem ce facem ? Ce încurcătură !.. Dacă aș vorbi eu cu Rădulescu ?

- Tiberie.** Cu un subaltern al meu! Odată cu capul!
- Lolo.** Cum? Nu lucrezi cu el?
- Tiberie.** Mai bine demisia! Cere-mi demisia!
- Lolo.** Nu ești șeful lui? Nu-l conduci tu?
- Tiberie.** Eu? Eu la discreția lui Rădulescu... într'o chestie de conștiință? Știi cine e? E feciorul unuia din Hală! Umflă-miei! E băiatul lui „Uflă-miei“! (*la maximum de energie*) Vrei să mă înjosești? Vorbește! Sunt mut!
- Lolo.** Ah! Verzotti... nu s'ar fi descurajat ca tine!
- Tiberie.** Lolo! Te conjur! Nu te mai gândi la banii ăștia!
- Lolo.** Aș vrea... dar nu pot! (*obsedată*) Și acum ce vrei să faci cu plicul?
- Tiberie.** Il trimet la Prefectură cu actele și individul.
- Lolo.** Și nu poți să iei din ele nimic? Nimic?
- Tiberie.** Nimic!
- Lolo.** E oribil! Eu n'aș putea să fiu comisar.
- Tiberie.** Ah! (*oftând*) trebuie să fii un caracter!
- Lolo.** Să fie!.. Cine are dare de mână! Eu mă revolt... și nu înțeleg, nu-mi intră în cap! (*melancolică*) Să știi că sunt colo... trei mii lei cu care poți să faci un bine, un bine mare... Să scapi un nenorocit de închisoare și să iei banii imediat... să fie ai tăi! Un bine și o fericire! și toate astea să nu se poată fiuindcă așa vrea legea (*cu dispreț*) Legea!.. Facută de oamenii bogați... proprietari și capitaliști!! In contra noastră, a celor care muncim cu mâinele!
- Tiberie.** Ei, poftim. Cine vorbește! O dansatoare! (*Lolo se îndreaptă spre ușe*) Cum? Vrei să pleci?
- Lolo.** Da. N'am noroc și pace! Vai! Ce an fatal! Cum se anunță! Anul trecut de Crăciun, am avut Thé-Tango și dineu cu surprize! Nu l'am iubit niciodată pe Verzotti, dar or cum... nu se compară ce avea el cu veniturile unei circumscriptii!!
- Tiberie.** Să încerc am împrumut? Dar unde? La cine?
- Lolo.** Să te împrumuți? Alte sacrificii pentru mine? Nu primesc! Și mai întâi... Cred că nu găsești gir. Am plecat, Tiberie.
- Tiberie.** Unde?
- Lolo.** Unde oi vedea cu ochii. Mă duc să fac chetă pe la prieteni. Ah ce mizerie! N'am să închid ochii. Plicul! O să mă urmărească plicul toată noaptea!.. și poate toată viața! N'o să-l uit niciodată. Unde te uiți!
- Tiberie.** Caut așa... gândul ăla bun! De unde să iau banii!
- Lolo.** Din plic!
- Tiberie.** Și la Prefectură? Ce să trimit? Gândește-te! Dacă crezi tu că e vreun mijloc... Incearcă! Tu... care ești atât de inteligentă! Și ai șapte clase, Lolo!
- Lolo.** (*agitată*) Ah, degeaba spune toată lumea că sunt inteligentă. Nu-i nimic de mine, Tiberie! Nu găsesc în capul meu nimic... Nici o scânteie! Imi frământ mîntea degeaba! Adevărata inteligența e aceea care prinde repede... Din zbor... Care se joacă cu orice piedică... Cu orice obstacol..... și

Nodul Gordian a fost delegat! dar a trebuit inspirația, inteligența unui Alexandru cel Mare, care l'a tăiat în două! (*duce mâna la gură, strigând ușor*) Ah!

Tiberie. Ce e! Ți-e rău?

Lolo. Nu! Din contra! Mi e bine. Ascultă Tiberie. Tu ziceai că Rădulescu a zărit numai plicul! Va să zică nu știe cât e înăuntru?

Tiberie. Nu știe!

Lolo. Suntem salvați!

Tiberie. Cum?

Lolo. Ideia! Ce vrea să zică ideia! Nodul Gordian trebuie tăiat! Ah, ce bine că m'am gândit la Alexandru Makedon!

Tiberie. Ce are a face? Alexandru Makedon?

Lolo. (*plină de o veselie nebună, îl sărută*) Suntem salvați, Tiberie și noi și legea! Ascultă: Ai trei mii de lei! Trimiți la Prefectură 1500 și 1500, mi-i dai mie!

Tiberie. Nu pricep...

Lolo. Foarte simplu. Faci proces-verbal că a vroit să te mituiască cu 1500 lei.

Tiberie. (*scufundat în gânduri*) Ei drăcie! E mare lucru, ce spui tu. De ce?

Lolo. Cineva știe pozitiv cât a dat! E Weiss

Lolo. Cum adică și-ar permite Weiss să reclame? Să pretindă că a fost 3000?

Tiberie. Sigur că ar îndrăzni! De ce nu e capabil Weiss! Un speculant odios... un om fără scrupule! Și dacă afacerea ajunge la Prefectură ce mă fac?

Lolo. Cum? Tu nu pricepi? Cine o să creadă pe Weiss? Cine e Weiss? Un negustor care dă lipsă la cântar... care speculează populația în mizerie, în suferință, pe cei ce mor de frig și îndură ca niște martiri!

Tiberie. Mi-e frică!

Lolo. Ți-e frică? Atunci o altă idee! Impacă-l și pe el.

Tiberie. Ce să fac?

Lolo. Ajută-l puțin. Fă-i un mic avantaj... Ceva legal. Ca să nu mai reclame.

Tiberie. N'am ce-i face.

Lolo. Cum nu? E în mâna ta. Poți să fii sever cu el, dar să rămâi un om de inimă! (*chibzuind*) Eu zic... să-i dai drumu să se judece pe din afară! E mai întâi o chestie de umanitate! Să-l ții închis pe un ger de moarte? E permis? Dacă răcește?

Tiberie. (*imbrățișând-o cu foc*) Lolo! Ce e în căpușorul ăsta, Lolo dragă! E o feerie! Diabolică! Avea dreptate grecul! (*ex-taziat*) Ce diplomație!

Lolo. Și să știi că n'ai făcut o faptă rea. E mai bine să fii om de inimă! Parcă o să trăim cât lumea! Faptele bune, rămân! M'ai făcut fericită, Tiberie, și ai să fii și tu fericit!

- Tiberie.** Treci, Lolo, un minut dincolo, (*extaziat*) Un minut.. Ah Lolo, ce ți-a trecut prin minte, Lolo!
- Lolo.** (*eșind*) Ai văzut? Cât de mult ajută istoria? Studiul? Tot eu, Tiberie! Dinspre partea ta.. ne mânca poliția banii! (*ese fredonând*)

SCENA VII.

- Tiberie.** Tănase! Tănase!
- Tănase.** Ordonăți.
- Tiberie.** Adu pe Weiss, Tănase! Adu pe Weiss. (*fredonează din nou: Dela București până la Calafat*)

SCENA VIII.

- (*intră Tănase cu Weiss.*)
- Tiberie.** Weiss!
- Weiss.** Să trăiți, Domnule șef!
- Tiberie.** Ai merita o pedeapsă grozavă.. Un adevărat exemplu pentru toți negustorii de lămne, însă..
- Weiss.** ... Inșă?
- Tiberie.** La o zi mare și sfântă ca astăzi, nu e permis să fim aspri.
- Weiss.** (*fredându-și mâinile de bucurie*) D-le șef! D-le Comisar! Toată viața mea! Recunoștința..
- Tiberie.** Nici o recunoștință! Ascultă aici și fii foarte atent!
- Weiss.** Sunt foarte atent.
- Tiberie.** Am să înaintez actele.
- Weiss.** (*umil*) Să le înaintați!
- Tiberie.** Impună cu mita (*foarte jenat*) 1500 lei! Ai înțeles!
- Weiss.** (*vesel*) Am înțeles... Pe jumătate!
- Tiberie.** Ești însă liber să te judeci pe din afară. Ești mulțumit?
- Weiss.** Cum nu! (*plin de admirație*) Ce idee grozavă! O asemenea idee poate să vie numai la o zi mare!
- Tiberie.** Cu mine nu mai ai nimic de vorbit.
- Weiss.** ...Nici cu alții. Știu eu! Eu să nu știu? D-le șef, am o noarea...
- Tiberie.** Bună ziua
- Tănase.** (*uimîr*) Scapă, d-le comisar?
- Tiberie.** Drumul! Haide!
- Weiss.** (*cu aceeași admirație, plecând*) Ce idee! Ce idee grozavă!

SCENA IX.

- Tiberie.** Tănase! Eu plec! (*ii dă 5 lei*) Ține! Să ai și tu de Crăciun.
- Tănase.** Să trăiți, d le șef.
- Tiberie.** Spune i lui Rădulescu că am plecat. Mă grăbesc. Uite cheia! Are aici în sertar 1500 lei corp delict (*ese*).
- Tănase.** Să trăiți.

SCENA X și XI.

*(intră Rădulescu)***Rădulescu.** Unde e șeful?**Tănase.** A plecat! Cu d-ra!**Rădulescu.** Și Weiss?**Tănase.** I-a dat drumul.**Rădulescu.** Ei drăcovenie!**Tănase.** Poftiți cheia. Sunt înăuntru niște bani... Corp delict.**Rădulescu.** Ei așa! *(deschide sertarul)* Nu mai înțeleg nimic. Minu-nea minunilor! Erea vesel ovreiul?**Tănase.** Strașnic!**Rădulescu.** Treci pe la depozit și vezi dacă mai are lemne cojite. Să-mi raportezi!**Tănase.** Raportez, s' trăiți!*(intră Mandragiu furios)***Rădulescu.** Ce vrei, Domnule?**Mandragiu.** N'am spus eu? A.. a scăpat!**Rădulescu.** Cine a scăpat?**Mandragiu.** Wa... Weiss**Rădulescu.** Ei și?**Mandragiu.** Cum.. Ei și? Ce, așa merge?**Rădulescu.** Așa a dispus d-l șef.**Mandragiu.** Păi... pe ce lume trăim?**Rădulescu.** Vrei să-i ceri socoteală?**Mandragiu.** D-lui care... care spunea că nici D zeu nu-l scapă și... și că-l ține pân' s'o coace strugurii.**Rădulescu.** Ei! S'a schimbat și atâta tot.**Mandragiu.** *(sarcastic)* din... din... din ce s'a schimbat?**Rădulescu.** Asta nu-i treaba d-tale!**Mandragiu.** Ba e! Că eu sunt rec... reclamantul.**Rădulescu.** N'o să-ți iei lemnele?**Mandragiu.** Ba da, dar de ce să scape? Frumos e?**Rădulescu.** Ascultă-mă, Domnule! Să nu te 'ntinzi!**Mandragiu.** Nici.. Nici nu pot.. c'am înghețat de tot cu... așa poliție.**Rădulescu.** Eși afară!**Mandragiu.** Dar ce? Sunt la d-ta acasă?**Rădulescu.** Ascultă-mă! Eu nu sunt ca șeful! Eu sunt expeditiv.**Mandragiu.** Și... ce mi pasă mie? Ce-o să-mi faci? Eu sunt rec... reclamantul.**Rădulescu.** *(furios)* Reclamant? D-ta reclamant? Ai memoria scurtă, d-le Mandragiu.**Mandragiu.** Man... Mandragiu**Rădulescu.** Eși afară!**Mandragiu.** Es... dar să știi că am să mai vin... să-l caut pe d-l șef... ca să i spun că nici în Prav... Prav... Pravoslav-nica Rusie nu s'a pomenit așa ceva!**Rădulescu.** Cum? Cum ai zis?

- Mandragiu.** Așa! Așa cum s'a auzit!
- Rădulescu.** Tănase! Trece-l dincolo! la uscătoare!!
- Mandragiu.** Cum? Eu? La us...cătoare? Pentru ce?
- Rădulescu.** (*diabolic*) Pentru ce? Ai uitat pomișorul din expoziție?
Nevasta și cumnatul? Furi din averea statului și mai ai curagiul să faci gălăgie?
- Mandragiu.** A... aia... o ținuși minte!
- Tănase.** Mânăăă! Mână!!
- Mandragiu.** Re... re... renunț la tot și la lemne.
- Tănase.** Mișcă! mișcă, dom'le, ce stai?
- Mandragiu.** Re... renunț!
- Rădulescu.** Tănase, cară-l!
- Tănase.** Pas gimnastic! Ce te 'nțepenești așa?
- Mandragiu.** (*din ușe*) A... a... alții m'au înțepenit. (*intră la arest*).
- Rădulescu.** (*zâmbind*) Am vrut să-l sperii. Peste o jumătate de ceas, am să-i dau drumul.
- Tănase.** Il iertați, d-le s'comisar?.. Vezi că... ziceam... că n'ar fi rău.
- Rădulescu.** Ce?
- Tănase.** Să-mi dați voie să l ert eu!
- Rădulescu.** Bine! Bine, Tănase!! (*ese mărinos*)

SCENA XII.

- Tănase.** (*ciocănește ușor în ușa arestului*) E bine?
- Mandragiu.** (*se aude vocea lui Mandragiu*) A... Aici e... ghetărie curată, Tănase! Dacă ai copii, dă-mi drumul, Tănase!
- Tănase.** (*prăpădindu-se de răs, ciocănește iar în ușe*) Să nu te sperii! Să mai treacă nițel și-ți dau eu drumul... (*subliniind*)... Pe cauție!

V. AL. JEAN

Teatrul Național: NODUL GORDIAN

COMEDIE INTR'UN ACT de Valjean.

Reproducerea integrală a *Nodului Gordian* face aproape inutil orice comentariu critic. Cititorul are dinainte elementul indispensabil al aprecierii: corpul delict, cum ar zice comisarul Tiberie. Înainte de războiu, d. Valjean ne a dat poate cea mai bună comedie într'un act: *Ce știe satul*; *Nodul Gordian* e din aceeași linie. În jurul unei mici anecdote, se desfășură o acțiune vie, cu siluete precise, de un comis natural. E genul lui Courteline. Anecdota poate fi oare care; observația este justă și incisivă. Împreună cu Maiorul Gheorghe Brăescu d. Valjean este cel mai bun observator satiric al generației noi literare.

E. LOVINESCU

A APĂRUT DE :

E. Lovinescu

COMEDIA DRAGOSTEI

— ROMAN —

Lei 7.50

LULÙ

— ROMAN —

Lei 10

Editura ALCALAY & Co.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Au apărut de colaboratorii Sburătorului

Elena Farago: SOAPTELE AMURGULUI

— VERSURI —

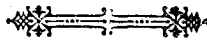

Alexandrina Scurtu: SONETE

A APĂRUT DE :

E. LOVINESCU

CRITICE Vol. I: Impresionismul în critică, Eminescu, Caragiale, D. Anghel, St. O. Iosif, M. Sadoveanu, E. Lovinescu, Em. Gârleanu, Ion Minulescu, Elena Farago, I. Al. Brătescu-Voinești, Octavian Goga, C. Sandu Aldea, I. A. Bassarabescu, Contesa de Noailles etc.

Lei 8

CRITICE Vol. II: Pe drumurile Eladei, Mătilda Serao, Emile Faguet, Benvenuto Cellini, J.—J. Weiss, Antonio Fogazzaro, M. Sadoveanu, D. Anghel, P. Cerna, Oct. Goga.

Lei 8

CRITICE Vol. III: Victor Eftimiu, Alex. Macedonski, M. Sorbul, Cinquantenarul romanului românesc, Oct. Goga, St. O. Iosif, Em. Gârleanu, D. Anghel, Coșbuc, Z. Bărsan, Vasile Alecsandri și antichitatea română, Henry Bataille, Carlo Goldoni etc.

Lei 10

CRITICE Vol. VI: Revizuirii literare : Caragiale, T. Maiorescu, C. Dobrogeanu Gherea, Al. Vlașuță, I. Al. Brătescu-Voinești, N. Iorga, Literatura „Semănătorului“, Poezia populară.

Lei 12

Sub firar: CRITICE, Vol. V.

Editura ALCALAY